

בס"ד. ש"פ בראשית, מבה"ח מרחשון (התועדות א), התשח"י
(הנחה בלתי מוגה)

המגיד מראשית אחרית וגו', ומבאר רבינו הזקן², דהנה ידועה קושיית הרמב"ן³ על ענין הסמיכות שכתבת בראשית (כמ"ש בפרש"י³ שאין לך ראשית במקרא שאינו דבוק לתיבה שלאחריו, כמו בראשית ממלכת יהויקים⁴, אף כאן אתה אומר בראשית ברא אלקים וגו'⁵, כמו בראשית ברוא), ממקרא זה (המגיד מראשית אחרית), שאין לו ענין סמוך. אך הענין הוא, דתיבת בראשית היא התחלת התורה, ובכ"מ שבמקרא שנוכר לשון ראשית, הכל הוא מהראשית של תורה שנקראת ראשית⁶, וזהו המגיד מראשית אחרית, היינו מן אותו הראשית שנאמר בראשית ברא גו' (עכ"ל).

אמנם לכאורה צריך להבין, דלפי ביאור זה, שהמגיד מראשית קאי על בראשית ברא, שממנו נמשכים כל עניני ראשית שבמקרא, הול"ל המגיד מראשית ראשית, ולמה נאמר המגיד מראשית אחרית. אך הענין הוא, דמ"ש המגיד מראשית אחרית הוא לפי שכל עניני ראשית הם בבחי' אחרית לגבי הראשית דבראשית ברא אלקים, והיינו, שנקראים ראשית רק בענין מדריגתם, להיותם בבחי' ראשית לגבי המדריגות שלמטה מהם, אבל באמיתית הענין, הרי לגבי הראשית דבראשית ברא אלקים הם בבחי' אחרית.

(ב) **וביאור** הענין הוא, דהנה בפסוק בראשית ברא אלקים יש כמה פירושים וכמה מדריגות⁷. הפירוש הפשוט הוא כמארז"ל⁸ בראשית נמי מאמר הוא, שזהו הדבר הוי' והמאמר האלקי המהוה את השמים והארץ הגשמיים. ובזהר⁹ איתא שהפסוק בראשית ברא אלקים את

(1) ישע"י מו, י. נוסח שטר תנאים.
(2) מאמרי אדה"ז תקס"ב ח"ב ע' שכג.
(3) בראשית א, א.
(4) ידמ"י כו, א.
(5) בראשית שם.
(6) פרש"י ורמב"ן בראשית שם.
(7) ראה תו"ח בראשית ז, א ואילך. יד, ג ואילך.
(8) ר"ה לב, א. וש"נ.
(9) ח"א לא, ב (תוספתא). הובא ונתבאר בר"ה בראשית ברא תרנ"א (סה"מ תרנ"א ע' פט).

השמים ואת הארץ קאי על עשר ספירות, בראשית רומז לחכמה וכו', והארץ רומז למלכות, ונמצא, שבראשית קאי על חכמה דאצילות, כשם שכל העשר ספירות הם הספירות דעולם האצילות, כידוע שהלשון עשר ספירות סתם קאי על הספירות דעולם האצילות, שבו מתחילה ההגבלה דעשר ולא תשע עשר ולא אחד עשר¹⁰. ועד"ז איתא בתרגום בראשית בחוכמתא¹¹. וכן איתא בתרגום בראשית בקדמין¹², דקאי על ספירת הכתר שלמעלה מאצילות. ולמעלה יותר, שבראשית קאי על ראשית הקו, שהוא ראשית כל עניני ההשתלשלות שלאחרי הצמצום. ויתירה מזה, דכיון שגם לפני הצמצום ישנו אצילות דכללות (וכמשנת"ל¹³ שכל הענינים שבעולם האצילות הפרטי יש דוגמתם גם בעולם האצילות דכללות), הרי כשם שבראשית קאי על חכמה דאצילות הפרטי, כן הוא גם בעולם האצילות הכללי שלפני הצמצום. ויתירה מזה, שבראשית קאי על בחי' האור שלמעלה מעלה גם מבחי' אצילות דכללות, בחי' אור הכלול בעצמותו. ועד שאמיתת ענין בראשית ברא הוא בעצמותו ית', שמציאותו מעצמותו, שממנו נמצאו כל הנמצאים, מהגילויים הכי עליונים בבחי' האור שלפני הצמצום עד לנמצאים הגשמיים שלמטה, שהרי מאמיתת המצאו נמצאו כל הנמצאים¹⁴.

והנה הפירוש היותר נעלה דבראשית ברא, שקאי על עצמותו ית', קשור דוקא עם הפירוש היותר תחתון, שקאי על המאמר האלקי המהווה ומחי' את השמים והארץ הגשמיים. וכמ"ש רבינו הזקן באגרת הקודש¹⁵ שמהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו הוא מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו הוא לבדו בכחו ויכולתו לברוא יש מאין ואפס המוחלט ממש בלי שום עילה וסיבה אחרת קודמת ליש הזה, והיינו, שההווה היש הגשמי שהרגשתו היא שמציאותו מעצמותו, היא בכח העצמות דוקא שמציאותו מעצמותו. ועד"ז משנת"ל¹⁶ בפירוש ענין אף עשיתיו¹⁷ בעבודת האדם, שיש בזה ב' פירושים. פי' הא', דקאי על מדריגה נעלית ביותר בקבלת עול, שהאדם הוא במצב של ביטול כל מציאותו, שאין לו מציאות כלל וכל ענינו הוא לקיים רצון

(10) ספר יצירה פ"א מ"ד.
 (11) תרגום יונתן עה"פ (ושם: בחוכמא).
 (12) תרגום אונקלוס עה"פ.
 (13) בד"ה להבין ענין שמחת תורה פ"ב (לעיל ע' 114 ואילך).
 (14) רמב"ם הלכות יסוה"ת פ"א ה"א.
 (15) סימן כ.
 (16) ד"ה להבין ענין שמחת תורה פ"ז (לעיל ע' 121 ואילך).
 (17) ישעי' מג, ז.

העליון, ופי' הב', דקאי על קבלת עול במדריגה פחותה ביותר, היינו שהאדם הוא במצב של ישות ומציאות ואין לו רצון לאלקות, אלא שאעפ"כ ה"ה כופה את עצמו ומקבל עולו ית'. ונתבאר בזה, דכיון שב' המדריגות נרמזות בתיבת עשיתיו, הרי הן קשורות זו בזו, והיינו, שכיון שזהו ענין של ביטול, הרי זה קשור עם הענין דעשיתיו שבו נרמז הביטול במציאות, שהוא למעלה מיצרתיו ובראתיו¹⁷, ולמעלה מכל האורות והגילויים, גם אור הכלול בעצמותו, אלא הוא מגיע בהעצמות ממש. ועד"ז בעניננו, שהכח האלקי המהווה את הנבראים הגשמיים הרי הוא קשור עם העצמות דוקא, שזהו שהתהוות הגשמיות הוא מן העצמות.

ובזה יובן מ"ש המגיד מראשית אחרית, שכל הבחי' דראשית שבכללות העולמות וההשתלשלות הם בחי' אחרית לגבי אמיתית הענין דראשית, בראשית ברא אלקים. והיינו לפי ששורש הענין דבראשית ברא אלקים הוא בעצמותו ית' (דאף שבפשוט קאי על המאמר האלקי שמהוה את הנבראים הגשמיים, הרי ישנו בזה כח העצמות), ולגבי העצמות כל הענינים הם בבחי' אחרית. והיינו, שלגבי העצמות לא שייך לומר שזוהי המדריגה תחתונה יותר, מדריגה שני' או שלישית וכיו"ב, אלא זהו"ע של אחרית, באין ערוך לגמרי.

ג) אמנם הגם שכל עניני האורות והגילויים הכי עליונים הם בבחי' אחרית לגבי העצמות, מ"מ, הרי העצמות נמצא בהם. דהנה ידוע שתכלית הכוונה בהתהוות כל הנמצאים, מהאורות והגילויים הכי עליונים, כולל האור הכלול בעצמותו, עד לענינים הכי תחתונים שבסדר ההשתלשלות, עד לעוה"ז הגשמי, הרי זה בכדי להשלים את הכוונה שנתארה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים¹⁸. ובלשון רבותינו נשיאינו¹⁹, דהטעם למה נתאוהו אין אנו יודעים, אבל יודעים אנו שנתאוהו. וכמבואר גם בפירוש מארז"ל²⁰ במי נמלך בנשמותיהן של צדיקים, שעלה לפניו ית' התענוג שיתענג מעבודת הצדיקים, ועמך כולם צדיקים²¹, שנשמות ישראל שלימו את הכוונה לעשות לו ית' דירה בתחתונים. ומזה מובן שהעצמות ממש נמצא בכל הנמצאים, שהרי ידוע

18) ראה תנחומא בחוקתי ג. נשא טז. תרס"ו ס"ע ז. סה"מ ה'ש"ת ע' 18. ועוד.

ב"ר ספ"ג. במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו. 20) ב"ר פ"ח, ז. רות רבה פ"ב, ג.

21) ישעי' ס, כא. משנה סנהדרין ר"פ ובכ"מ.

19) סה"מ עטר"ת ע' שב. וראה המשך חלק.

שהעצמות הוא ורצונו אחד, ומכ"ש שהוא ותענוגו אחד. וכיון שהכוונה והתענוג והעצמות ישנם בכל הנמצאים, הרי עי"ז נמצא גם הוא, העצמות ממש, בכל הנמצאים, והיינו, שהתהוותם וחיותם וקיומם של כל הנמצאים בכל רגע ורגע היא מעצמותו ית'.

ד) וזהו המגיד מראשית אחרית, מגיד הוא לשון המשכה²², כמו נהר דמשיך ונגיד²³. וכידוע ההפרש בין הארה והמשכה²⁴, דבהארה הרי המאור נמצא במקומו אלא שמאיר ממנו הארה בלבד. משא"כ המשכה היינו שהעצם עצמו נמשך, וכמו נהר הנמשך, שהנהר עצמו נמשך. וזהו המגיד מראשית אחרית, דראשית קאי על העצמות שהוא הראשית האמיתי, ועז"נ המגיד מראשית אחרית, היינו, שעצמותו ית' נמשך כביכול בבחי' אחרית, דקאי על כל הנמצאים שהם בבחי' אחרית לגבי עצמותו ית', שבהם נמצא העצמות ממש (כנ"ל). וזהו מ"ש רבינו הזקן בפירוש המגיד מראשית אחרית, שכ"מ במקרא שנזכר לשון ראשית, הכל הוא מן אותו הראשית שנאמר בראשית ברא גו' (שכל עניני ראשית נמשכים ודבוקים בהראשית האמיתי), והיינו, שאף שמדובר אודות עניני ראשית, מ"מ נקראים בפסוק בשם אחרית, דשניהם אמת, שלגבי העצמות הם בחי' אחרית, וכנ"ל שכל מה שאינו העצמות הרי זה בחי' אחרית, ומה שנקראים בשם ראשית הרי זה בענין מדריגתם, שהם בחי' ראשית לגבי המדריגות שלמטה מהם. ובעומק הענין, הנה הא גופא שהם בבחי' ראשית לגבי המדריגות שלמטה מהם, הרי זה מצד הענין דהמגיד מראשית אחרית, היינו, לפי שנמצא בהם העצמות שהוא הראשית האמיתי, ולכן נקראים גם הם בשם ראשית.

ה) ועפ"ז יובן בתוספת ביאור מאמר כ"ק מו"ח אדמו"ר²⁵ שאופן ההנהגה דשבת בראשית נוגע לכל עניני השנה. והענין בזה, דהנה, נוסף על הפירוש הפשוט בכל עניני השנה, ישנו גם הפירוש הפנימי דקאי על כל עניני ההשתלשלות, שהרי שנה הוא מלשון שינוי²⁶, [וע"ד המבואר בחסידות²⁷ גבי אתרוג שנקרא הדר ע"ש שדר באילנו

22) ראה הערת כ"ק אדמו"ר שליט"א במאמרי אדמו"ר האמצעי נ"ך ע' תקמז.
23) ראה דניאל ז, י.
24) ראה המשך תרס"ו ע' קעג ואילך.
25) ראה לקו"ש ח"ב ע' 449. וראה
לקו"ש ח"כ ע' 556. וש"נ.
26) עבודת הקודש ח"ד פ"ט. אוה"ת מקץ שלח, סע"ב.
27) המשך וככה תרל"ז פפ"ז. פצ"ד (סה"מ תרל"ז ח"ב ס"ע תריב ואילך. ע' תרכז ואילך).

משנה לשנה²⁸, שהוא סובל את כל השינויים, והיינו לפי שענין האתרוג הוא עולם האחדות²⁹, דהיינו, כל השינויים שבכל המדריגות דסדר השתלשלות, עד לבחי' האור הכלול בעצמותו. ובכל מדריגות אלו נוגע אופן ההנהגה בשבת בראשית, והיינו לפי שאז קורין בתורה בראשית ברא אלקים, וכנ"ל (ס"ב) שיש בזה כמה מדריגות, החל מהפירוש הפשוט דקאי על הכח האלקי שמהוה את השמים והארץ הגשמיים, ועד להפירוש (שקשור גם עם הפירוש הפשוט, וישנו בפנימיותו) שבראשית ברא קאי על העצמות, שהוא הראשית האמיתי, שבו תלויים כל עניני השינויים שבכל סדר ההשתלשלות עד לבחי' האור הכלול בעצמותו. ולכן, כאשר ההנהגה בשבת בראשית היא באופן של הרחבה, אזי נמשכת הרחבה בכל הענינים, מלמעלה מעלה עד למטה מטה.

29) ראה גם מאמרי אדה"ז תקס"ח ח"א ע' תמוז ואילך.

28) סוכה לה, א.